

V Bruseli 20. 5. 2020
COM(2020) 381 final

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

**Stratégia „z farmy na stôl“
v záujme spravodlivého, zdravého potravinového systému šetrného k životnému
prostrediu**

OBSAH

1.	POTREBA KONAŤ.....	2
2.	VYTVORIŤ POTRAVINOVÝ REŤAZEC, KTORÝ FUNGUJE PRE SPOTREBITEĽOV, VÝROBCOV, KLÍMU A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE.....	4
2.1.	Zaručiť udržateľnú výrobu potravín.....	6
2.2.	Zaistiť potravinovú bezpečnosť.....	12
2.3.	Stimulovať udržateľné postupy spracúvania potravín, veľkoobchodu, maloobchodu, pohostinstiev a iných stravovacích služieb.....	13
2.4.	Podpora konzumácie potravín získaných udržateľným spôsobom a uľahčenie prechodu na zdravé a udržateľné stravovanie.....	14
2.5.	Zmierniť potravinové straty a mieru plytvania potravinami.....	15
2.6.	Boj proti potravinovému podvodu v celom potravinovom dodávateľskom reťazci.....	16
3.	UMOŽNIŤ PRECHOD.....	16
3.1.	Výskum, inovácia, technológia a investície.....	16
3.2.	Poradenské služby, šírenie a spoločné využívanie údajov a vedomostí, zručnosti.....	18
4.	PODPORA CELOSVETOVÉHO PRECHODU NA UDRŽATEĽNÉ SYSTÉMY.....	19
5.	ZÁVERY.....	21

1. POTREBA KONAT'

V **európskej zelenej dohode** sa podrobne rozvádza, ako dosiahnuť, aby sa Európa do roku 2050 stala prvým klimaticky neutrálnym kontinentom. Obsahuje náčrt novej stratégie udržateľného a inkluzívneho rastu na podporu hospodárstva, zlepšenie zdravia a kvality života ľudí, starostlivosti o prírodu a na to, aby sa pritom na nikoho nezabudlo.

Stredobod európskej zelenej dohody tvorí stratégia „z farmy na stôl“. Ponúka komplexné riešenia výziev súvisiacich s udržateľnosťou potravinových systémov, pričom konštatuje neoddeliteľné spojenie medzi zdravím ľudí, zdravím spoločností a zdravím planéty. Stratégia je aj centrálnym prvkom agendy Komisie na dosahovanie cieľov OSN v oblasti udržateľného rozvoja. Výhody zo **spravodlivého prechodu** na udržateľný potravinový systém by mali plynúť všetkým občanom a prevádzkovateľom v hodnotových reťazcoch v EÚ i mimo nej, predovšetkým v situácii po pandémie COVID-19 a nasledujúcom hospodárskom poklese. Prechod na udržateľný potravinový systém môže priniesť environmentálny a sociálny prínos, ako aj prínosy pre zdravie a hospodárstvo, a zabezpečiť, že cesta zotavenia sa z aktuálnej krízy bude smerovať k udržateľnosti¹. Predpokladom úspešného zotavenia sa a prechodu na takýto systém je zabezpečenie udržateľného živobytia pre prvovýrobcov, ktorí sú z hľadiska príjmu ešte stále znevýhodnení².

Pandémia COVID-19 zdôraznila aj otázku významu **spolahlivého a odolného potravinového systému**, ktorý funguje za každých okolností a je schopný zabezpečiť občanom prístup k dostatočným dodávkam cenovo dostupných potravín. Takisto nám naliehavo pripomenula, že naše zdravie, ekosystémy, dodávateľské reťazce, spotrebné modely a medze našej planéty sú vzájomne prepojené. Je zrejmé, že musíme vyvinúť oveľa väčšie úsilie v boji o zdravie ľudí a zdravie planéty. Aktuálna pandémia je len jedným z príkladov. Čoraz častejšie suchá, záplavy, lesné požiare a noví škodcovia nám neustále pripomínajú, že náš potravinový systém je ohrozený a musíme dosiahnuť jeho väčšiu udržateľnosť a odolnosť.

Stratégia „z farmy na stôl“ je nová komplexná koncepcia toho, akú **hodnotu** Európania pripisujú udržateľnej potravinovej bezpečnosti. Predstavuje príležitosť zlepšiť životný štýl, zdravie a životné prostredie. Vytvorenie priaznivého „potravinového prostredia“, ktoré uľahčí voľbu zdravého a udržateľného stravovania, prinesie pozitíva pre zdravie a kvalitu života spotrebiteľov i znížené spoločenské náklady súvisiace so zdravím. Ľudia venujú zvýšenú pozornosť otázkam životného prostredia, zdravia, sociálnym a etickým otázkam³ a viac než kedykoľvek doteraz hľadajú v potravinách hodnoty. Spoločnosti síce nadobúdajú čoraz viac mestský charakter, ale ľudia chcú mať pri svojich potravinách

---

¹ Na celosvetovej úrovni sa odhaduje, že potravinové a poľnohospodárske systémy, ktoré sú v súlade s cieľmi udržateľného rozvoja, by boli schopné dodávať výživné a cenovo dostupné potraviny pre narastajúcu celosvetovú populáciu, pomôcť obnoviť životne dôležité ekosystémy a mohli by vytvoriť novú ekonomickú hodnotu vyše 1,8 bilióna EUR do roku 2030. Zdroj: Výbor pre obchod a udržateľný rozvoj Business & Sustainable Development Commission (2017), *Better business, better world* (Lepší obchod, lepší svet).

² Napríklad priemerný poľnohospodár v EÚ v súčasnosti zarába približne polovicu toho, čo priemerný pracovník v hospodárstve ako celku. Zdroj: Kontextový ukazovateľ SPP C.26 k príjmu z podnikania v poľnohospodárstve (https://agridata.ec.europa.eu/Olik_Downloads/Jobs-Growth-sources.htm).

³ Európania majú vysoké povedomie o témach bezpečnosti potravín. Najčastejšie hlásené obavy sa týkajú antibiotík, hormónov a steroidov v mäse, pesticidov, látok znečisťujúcich životné prostredie a prídavných látok v potravinách. Zdroj: Osobitný prieskum Eurobarometra (apríl 2019), *Bezpečnosť potravín v EÚ*.

pocit, že pochádzajú z blízkeho okolia. Želajú si čerstvé, menej spracované a udržateľným spôsobom získavané a vyrábané potraviny. V aktuálnej kríze zosilneli hlasy volajúce po kratších dodávateľských reťazcoch. Spotrebitelia by mali mať dostatočne silné postavenie na to, aby si mohli vybrať potraviny získané udržateľným spôsobom, a všetci aktéri v potravinovom reťazci by si mali byť vedomí svojej zodpovednosti a vnímať túto skutočnosť ako príležitosť.

Európske potraviny už predstavujú celosvetový štandard bezpečných, výživných a vysokokvalitných potravín, ktorých je dostatok. Tento stav sme dosiahli vďaka dlhým rokom tvorby politík EÚ zameraným na ochranu zdravia ľudí, zvierat a rastlín, a rovnako vďaka úsiliu našich poľnohospodárov, rybárov a výrobcov zo sektora akvakultúry. Nastal čas, aby sa európske potraviny stali aj celosvetovým štandardom udržateľnosti. Účelom tejto stratégie je odmeňovať tých poľnohospodárov, rybárov a iných prevádzkovateľov v potravinovom reťazci, ktorí na udržateľné praktiky už prešli, umožniť prechod ďalším a vytvoriť dodatočné príležitosti pre ich podniky. Poľnohospodárstvo EÚ je jediným veľkým systémom na svete, ktorému sa podarilo znížiť emisie skleníkových plynov (GHG) (od roku 1990 o 20 %⁴). Ale ani v rámci EÚ toto úsilie nie je rovnomerné a medzi členskými štátmi existujú rozdiely. Okrem toho má aj výroba, spracovanie, maloobchodný predaj, balenie a preprava potravín výrazný podiel na znečisťovaní ovzdušia, pôd a vôd i emisiách GHG a má citeľný vplyv na biodiverzitu. EÚ teda prechod na udržateľné potravinové systémy v mnohých oblastiach iniciovala, ale napriek tomu potravinové systémy zostávajú jednou z hlavných príčin zmeny klímy a znehodnocovania životného prostredia. Je naliehavo potrebné **znižovať závislosť od pesticídov a antimikrobiálnych látok, znižovať nadmerné používanie hnojív, zvyšovať mieru ekologického poľnohospodárstva, zlepšiť životné podmienky zvierat a zvrátiť stratu biodiverzity.**

V klimatickom predpise⁵ sa vytýčili ciele na dosiahnutie stavu klimatickej neutrálnosti v Únii do roku 2050. Komisia do septembra 2020 predstaví plán cieľových hodnôt v oblasti klímy na obdobie do roku 2030 ako súčasť úsilia sprísniť cieľ zníženia emisií GHG na 50 alebo 55 % v porovnaní s úrovňami z roku 1990. Stratégia „z farmy na stôl“ predstavuje novú koncepciu, ako zaručiť, aby poľnohospodárstvo, rybolov a akvakultúra, ako aj potravinový hodnotový reťazec primerane prispeli k tomuto procesu.

Prechod na udržateľné potravinové systémy je aj **obrovskou hospodárskou príležitosťou**. Očakávaná občanov sa vyvíjajú a sú motorom výraznej zmeny na trhu s potravinami, čo predstavuje príležitosť pre poľnohospodárov, rybárov, výrobcov zo sektora akvakultúry, ako aj spracovateľov potravín a poskytovateľov stravovacích služieb. Tento prechod na udržateľný systém im umožní zaviesť udržateľnosť ako svoju obchodnú známku a zaručiť budúcnosť potravinových reťazcov EÚ skôr, než tak stihne urobiť konkurencia mimo EÚ. Prechod na udržateľný systém je príležitosťou pre všetkých aktérov v potravinovom systéme EÚ získať výhody „prvého ťahu“.

---

⁴ Z 543,25 milióna gigaton ekvivalentu CO₂ v roku 1990 na 438,99 milióna gigaton v roku 2017 (Eurostat).

⁵ Návrh Komisie na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovuje rámec na dosiahnutie klimatickej neutrality a mení nariadenie (EÚ) 2018/1999 (európsky klimatický predpis), COM(2020) 80 final, 2020/0036 (COD).

Niet pochýb, že prechod sa nepodarí bez zmeny v **spôsobe stravovania**. V EÚ si však 33 miliónov ľudí⁶ každý druhý deň nemôže dovoliť kvalitné jedlo a potravinová pomoc je absolútnou nevyhnutnosťou pre časť obyvateľstva v mnohých členských štátoch. Existuje riziko, že problém potravinovej neistoty a cenovej nedostupnosti sa počas hospodárskeho poklesu zhorší, preto je potrebné zamerať úsilie na zmenu modelov konzumácie potravín a znížiť mieru plytvania potravinami. Na druhej strane, približne 20 % vyrobených potravín smeruje do **odpadu**⁷ a takisto rastie miera **obezity**. Vyše polovica dospelaj populácie v súčasnosti vykazuje nadváhu⁸, čo sa podpisuje na častom výskyte chorôb v dôsledku stravovacích návykov (vrátane viacerých druhov rakoviny) a súvisiacich nákladoch na zdravotnú starostlivosť. **Stravovacie návyky** v Európe z celkového hľadiska nie sú v súlade s príslušnými vnútroštátnymi odporúčaniami a „potravinové prostredie“⁹ neponúka záruky, že najzdravšia možnosť stravovania je vždy aj tou najjednoduchšou možnosťou. Ak by sa Európania riadili odporúčaniami k stravovacím návykom, dosiahli by výrazné zmiernenie environmentálne stopy potravinových systémov.

Takisto je zrejmé, že zmenu nedosiahneme, ak sa nám nepodarí zapojiť do nej aj zvyšok sveta. EÚ je najväčším dovozcom i vývozcom agropotravinových výrobkov a najväčším trhom s potravinami z morských plodov na svete. Výroba komodít môže mať negatívny environmentálny a sociálny vplyv v krajinách, kde sa vyrábajú. Preto by úsilie sprísniť požiadavky na udržateľnosť v potravinovom systéme EÚ malo ísť ruka v ruke s politikami, ktoré pomôžu **zvýšiť štandardy na celom svete**, aby sa zamedzilo externalizácii a vývozu neudržateľných praktík.

Udržateľný potravinový systém má zásadný význam pri dosahovaní cieľov zelenej dohody vytýčených v oblasti klímy a životného prostredia a zároveň pri **zlepšení príjmu prvovýrobcov** a posilňovaní **konkurencieschopnosti** EÚ. Táto stratégia podporuje prechod na udržateľný systém, pretože kladie dôraz na nové príležitosti pre občanov a rovnako aj prevádzkovateľov v oblasti potravín.

2. VYTVORIŤ POTRAVINOVÝ REŤAZEC, KTORÝ FUNGUJE PRE SPOTREBITEĽOV, VÝROBCOV, KLÍMU A ŽIVOTNÉ PROSTREDIE

EÚ si vytýčila ciele: **zmierniť environmentálnu a klimatickú stopu** svojho potravinového systému a posilniť jeho **odolnosť**, zaručiť potravinovú bezpečnosť s ohľadom na zmenu klímy a stratu biodiverzity a postaviť sa na čelo **celosvetového prechodu** na konkurencieschopný udržateľný systém v celom spektre „z farmy na stôl“ a využívať **nové príležitosti**. To znamená:

- zabezpečiť, aby potravinový reťazec (čo zahŕňa výrobu potravín, ich prepravu, distribúciu, marketing a spotrebu) mal **neutrálny alebo pozitívny vplyv na životné prostredie**, zachovať a obnoviť krajinné, sladkovodné a morské zdroje,

⁶ Eurostat, EU SILC(2018),

https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=ilc_mdcs03&lang=en.

⁷ EU FUSIONS (2016). *Estimates of European food waste levels* (Odhady miery plytvania potravinami v Európe).

⁸ Eurostat, Miera obezity podľa indexu telesnej hmotnosti, https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_02_10/default/table?lang=en.

⁹ „Potravinové prostredie“ je fyzický, hospodársky, politický a spoločensko-kultúrny kontext, v ktorom spotrebiteľia prichádzajú do kontaktu s potravinovým systémom a rozhodujú o zakúpení, spôsobe prípravy a konzumácii potravín [panel expertov na potravinovú bezpečnosť a výživu na vysokej úrovni (2017), *Nutrition and food systems* (Výživa a potravinové systémy)].

od ktorých sú potravinové systémy závislé; pomôcť zmierniť zmenu klímy a prispôbiť sa na jej vplyvy; chrániť krajinu, pôdu, vody, ovzdušie, zdravie rastlín a zvierat a ich dobré životné podmienky a zvrátiť stratu biodiverzity,

- zaručiť potravinovú bezpečnosť, výživu a verejné zdravie – zabezpečiť, aby každý mal prístup k **dostatočnému množstvu výživných a udržateľných potravín**, ktoré spĺňajú vysoké normy bezpečnosti a kvality, zdravia rastlín a zdravia a dobrých životných podmienok zvierat a zároveň vyhovujú stravovacím potrebám a preferenciám pri potravinách a
- zachovať cenovú dostupnosť potravín a zároveň dosiahnuť spravodlivejšiu ekonomickú návratnosť v dodávateľskom reťazci, aby v konečnom dôsledku **potraviny získavané najviac udržateľným spôsobom boli takisto cenovo najdostupnejšie**, podporovať konkurencieschopnosť dodávateľského sektora EÚ, propagovať spravodlivý obchod, vytvárať nové príležitosti pre obchod a súčasne zabezpečiť integritu jednotného trhu a bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci.

Udržateľnosť potravinových systémov je celosvetovou otázkou, pričom potravinové systémy sa musia prispôbiť rozmanitým výzvam, ktorým čelia. EÚ môže pomocou tejto stratégie zohrať kľúčovú úlohu pri určovaní svetových štandardov. Určila v nej kľúčové cieľové hodnoty v prioritných oblastiach pre EÚ ako celok. Okrem nových politických iniciatív, presadzovania existujúcich právnych predpisov (predovšetkým v oblasti dobrých životných podmienok zvierat, používania pesticídov a ochrany životného prostredia) je takisto mimoriadne dôležité zabezpečiť spravodlivý prechod na udržateľný systém. V koncepcii sa zohľadnia rôzne východiskové situácie a rozdielny potenciál zlepšenia medzi členskými štátmi. Takisto sa v nej uzná, že prechod na udržateľný potravinový systém zmení hospodársku štruktúru mnohých regiónov EÚ a ich modelov interakcie. Na podporu prechodu bude plynúť technická a finančná pomoc z existujúcich nástrojov EÚ, ako sú kohézne fondy a Európsky poľnohospodársky fond pre rozvoj vidieka (EPFRV). Nové legislatívne iniciatívy sa budú opierať o nástroje Komisie na lepšiu právnu reguláciu. Posúdenia vplyvu budú založené na verejných konzultáciách, určovaní environmentálnych, spoločenských a hospodárskych vplyvov a analýzach spôsobu, akým sú ovplyvnené malé a stredné podniky (MSP) a akým sa inovácia podporuje alebo brzdí, a budú teda predstavovať prínos pri efektívnych politických rozhodnutiach pri minimálnych nákladoch a v súlade s cieľmi zelenej dohody. Komisia na **urýchlenie a uľahčenie prechodu** na udržateľný systém a na zabezpečenie toho, aby všetky potraviny uvedené na trh v EÚ boli v čoraz väčšej miere udržateľné, do konca roka 2023 predloží legislatívny návrh **rámca pre udržateľný potravinový systém**. Tento rámec podporí koherentnosť politik na úrovni EÚ a vnútroštátnej úrovni, prispeje k uplatňovaniu hľadiska udržateľnosti vo všetkých politikách týkajúcich sa potravín a posilní odolnosť potravinových systémov. Komisia po rozsiahlych konzultáciách a posúdení vplyvu bude pracovať na sformulovaní spoločných definícií a všeobecných zásad a požiadaviek na udržateľné potravinové systémy a potraviny získavané udržateľným spôsobom. Ďalšou témou rámca bude zodpovednosť všetkých aktérov v potravinovom systéme. Rámec (v kombinácii s etiketami na potravinových výrobkoch osvedčujúcimi a označujúcimi ich výsledky v oblasti udržateľnosti a inými presne zacielenými iniciatívami) umožní prevádzkovateľom profitovať z výhod udržateľných praktík a zabezpečí postupné sprísňovanie noriem udržateľnosti, aby sa stali štandardom pri všetkých potravinových výrobkoch umiestňovaných na trh EÚ.

2.1. Zaručiť udržateľnú výrobu potravín

Všetci aktéri potravinového reťazca musia zohrať svoju úlohu pri dosahovaní udržateľnosti potravinového reťazca. Poľnohospodári, rybári a výrobcovia v oblasti akvakultúry musia transformovať svoje výrobné metódy rýchlejšie, a pritom čo najlepším spôsobom využívať riešenia založené na prírode, technológiách, digitálnych technológiách a využívaní vesmírnych technológií, aby dosahovali lepšie výsledky v oblasti klímy a životného prostredia, zvýšili odolnosť proti zmene klímy a znížili a optimalizovali mieru používania vstupov (napr. pesticídov, hnojív). Tieto riešenia si vyžadujú **investície v podobe ľudského úsilia a finančných prostriedkov**, pričom ale zároveň predstavujú príslub vyššej návratnosti, pretože vytvoria pridanú hodnotu a znížia náklady.

Príkladom **nového modelu ekologického podnikania** je sekvestrácia uhlíka, ktorú vykonávajú poľnohospodári a lesníci. Poľnohospodárske praktiky, ktoré odstraňujú CO₂ z atmosféry, pomáhajú dosahovať cieľ klimateckej neutrality a mali by sa odmeňovať: buď v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (SPP), alebo iných verejných alebo súkromných iniciatív (trh s uhlíkom¹⁰). Nová iniciatíva EÚ v rámci klimateckého paktu zameraná uhlíkové poľnohospodárstvo bude podporovať nový obchodný model, ktorý poľnohospodárom zabezpečí nový zdroj príjmov a pomôže iným sektorom pri dekarbonizácii potravinového reťazca. Ako EÚ oznámila vo svojom akčnom pláne pre obehové hospodárstvo¹¹, Komisia vypracuje regulačný rámec pre certifikáciu odstraňovania uhlíka na základe spoľahlivej a transparentnej bilancie uhlíka v záujme monitorovania a overovania reálnosti odstraňovania uhlíka.

Obehové hospodárstvo využívajúce biologické materiály ponúka poľnohospodárom a ich družstvám obrovský a doteraz nevyužitý potenciál. Napríklad pokročilé biorafinérie vyrábajúce organické hnojivá, bielkovinové krmivá, bioenergia a biochemikálie predstavujú príležitosti na prechod na klimatecky neutrálne európske hospodárstvo a vytvorenie nových pracovných miest v prvovýrobe. Poľnohospodári by sa mali chopiť príležitostí na zníženie emisií metánu z chovu hospodárskych zvierat: mali by rozvinúť výrobu **energie z obnoviteľných zdrojov** a investovať do anaeróbných digestorov na výrobu bioplynu z poľnohospodárskeho odpadu a zvyškov, ako je maštalný hnoj. Ďalej existuje potenciál, aby poľnohospodárske podniky vyrábali bioplyn z iných druhov odpadu a zvyškov, napríklad z odpadu potravinárskeho a nápojárskeho priemyslu, splaškovej odpadovej vody, odpadovej vody a komunálneho odpadu. Poľnohospodárske budovy a stodoly sú ideálnym miestom na namontovanie solárnych panelov – takéto investície by mali byť prioritné v budúcich strategických plánoch SPP¹². Komisia prijme opatrenia na zrýchlenie zavádzania týchto a iných riešení v oblasti energetickej

¹⁰ Spoľahlivé pravidlá certifikovania odstraňovania uhlíka v poľnohospodárstve a lesníctve sú prvým krokom k umožneniu platieb poľnohospodárom a lesníkom za sekvestráciu uhlíka, ktorú poskytujú. Členské štáty by mohli tieto pravidlá využívať na skoncipovanie platieb SPP na základe sekvestrovaného uhlíka; okrem toho by súkromné spoločnosti takisto mohli mať záujem o zakúpenie takýchto certifikátov na podporu opatrení v oblasti klímy, čo by mohlo poľnohospodárom a lesníkom poskytnúť dodatočný (navyše k platbám SPP) stimul zamerať sa na sekvestráciu uhlíka.

¹¹ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru Regiónov – Nový akčný plán EÚ pre obehové hospodárstvo Za čistejšiu a konkurencieschopnejšiu Európu, COM(2020) 98 final.

¹² Každý členský štát EÚ vykoná rozsiahlu analýzu svojich špecifických potrieb a potom zostaví strategický plán SPP, v ktorom uvedie, ako navrhuje využiť finančné prostriedky SPP z oboch pilierov v záujme splnenia týchto potrieb, a to v súlade s celkovými cieľmi EÚ. Uvedie v ňom aj nástroje, ktoré bude využívať, a stanoví svoje vlastné osobitné cieľové hodnoty.

efektívnosti na trhu v poľnohospodárskom a potravinárskom sektore, pričom podmienkou je, aby sa predmetné investície realizovali v rámci iniciatív a programov zameraných na čistú energiu udržateľným spôsobom a bez toho, aby ohrozili potravinovú bezpečnosť alebo biodiverzitu.

Využívanie **chemických pesticídov** v poľnohospodárstve prispieva k znečisteniu pôdy, vôd a ovzdušia, strate biodiverzity a môže ohroziť necieľové druhy rastlín, hmyzu, vtákov, cicavcov a obojživelníkov. Komisia už zaviedla harmonizovaný ukazovateľ rizík, ktorý má slúžiť na kvantifikovanie pokroku pri znižovaní rizík spojených s pesticídmi. Z tohto ukazovateľa je zrejmý 20 % pokles rizika vyplývajúceho z používania pesticídov za uplynulých päť rokov. Komisia prijme dodatočné opatrenia na zníženie celkovej miery používania chemických pesticídov i z nich vyplývajúceho rizika o 50 % a miery používania rizikovejších¹³ pesticídov o 50 % do roku 2030. Takisto prijme celý rad ďalších krokov v snahe vydláždiť cestu pre alternatívy a udržať príjmy poľnohospodárov. Preskúma smernicu o udržateľnom používaní pesticídov, zlepši ustanovenia o **integrovanej ochrane proti škodcom** a bude podporovať intenzívnejšie používanie alternatívnych spôsobov ochrany úrody pred škodcami a chorobami. Integrovaná ochrana proti škodcom bude podporovať používanie alternatívnych techník kontroly škodcov, napríklad striedanie plodín a mechanické odburiňovanie, a bude slúžiť ako jeden z hlavných nástrojov pri znižovaní miery používania chemických pesticídov vo všeobecnosti, a konkrétne nebezpečnejších pesticídov, ako aj znižovania závislosti od nich. Poľnohospodárske praktiky vykonávané v rámci SPP, vďaka ktorým sa znižuje miera používania pesticídov, budú mimoriadne dôležité. V strategických plánoch by sa mal tento prechod podchytiť a podporiť prístup k príslušnému poradenstvu. Komisia takisto uľahčí uvádzanie pesticídov obsahujúcich biologické účinné látky na trh a posilní posudzovanie environmentálneho rizika, ktoré pesticídy predstavujú. Podnikne kroky s cieľom skrátiť postup autorizovania pesticídov v členských štátoch. Komisia takisto navrhne zmeny nariadenia týkajúceho sa štatistik o pesticídoch¹⁴ z roku 2009 s cieľom doplniť chýbajúce údaje a podporovať tvorbu politík založenú na dôkazoch.

Nadbytok živín (predovšetkým dusíka a fosforu) v životnom prostredí ako dôsledok nadmerného používania a faktu, že rastliny v skutočnosti neabsorbujú všetky živiny používané v poľnohospodárstve, je ďalším veľkým zdrojom znečistenia ovzdušia, pôdy a vôd, ako aj vplyvov na klímu¹⁵. Je príčinou zníženia biodiverzity v riekach, jazerách, mokradiach a moriach¹⁶. Komisia podnikne kroky s cieľom znížiť stratu živín o minimálne 50 % a zároveň zabezpečiť, aby nedošlo k zhoršeniu úrodnosti pôdy. Výsledkom bude zníženie miery používania hnojív o minimálne 20 % do roku 2030. Tieto hodnoty sa dosiahnu úplným vykonávaním a presadzovaním príslušných právnych predpisov v oblasti životného prostredia a klímy. Takisto treba spolu s členskými štátmi určiť zníženia zaťaženia živinami potrebné na dosiahnutie týchto cieľov, uplatňovať vyvážené hnojenie a udržateľné hospodárenie so živinami, ako aj lepšie hospodáriť

¹³ Ide o prípravky na ochranu rastlín obsahujúce účinné látky vyhovujúce hraničným kritériám stanoveným v bodoch 3.6.2 až 3.6.5 a v bode 3.8.2 prílohy II k nariadeniu (ES) č. 1107/2009 alebo sú určené ako látky, ktoré sa majú nahradiť, v súlade s kritériami v bode 4 uvedenej prílohy.

¹⁴ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (ES) č. 1185/2009 z 25. novembra 2009 o štatistike pesticídov (Text s významom pre EHP), Ú. v. EÚ L 324, 10.12.2009, s. 1.

¹⁵ Používanie dusíka v poľnohospodárstve vedie k emisiám oxidu dusného do atmosféry. V roku 2017 emisie N₂O z poľnohospodárstva predstavovali 43 % emisií z poľnohospodárstva a 3,9 % celkových antropogénnych emisií v EÚ [EEA (2019), Ročná inventúra skleníkových plynov v Únii 1990 – 2017 a inventarizačná správa za rok 2019].

¹⁶ OECD (2019), *Accelerating climate action: refocussing policies through a well-being lens* (Zrýchlenie opatrení v oblasti klímy: nové zameranie politík z hľadiska životných podmienok).

s dusíkom a fosforom počas ich životného cyklu. Komisia spolu s členskými štátmi vyvinie **akčný plán integrovaného hospodárenia so živinami** v snahe riešiť problém znečistenia živinami pri zdroji a zvýšiť udržateľnosť sektora chovu hospodárskych zvierat. Rovnako bude s členskými štátmi spolupracovať s cieľom rozšíriť uplatňovanie precíznych techník zúrodňovania a udržateľných poľnohospodárskych praktík, predovšetkým v problémových oblastiach ako je intenzívny chov hospodárskych zvierat a recyklácia organického odpadu tak, aby z neho vznikli obnoviteľné hnojivá. Táto spolupráca bude prebiehať v rámci opatrení, ktoré členské štáty zahrnú do svojich strategických plánov SPP, ako je nástroj udržateľnosti poľnohospodárskeho podniku pre živiny¹⁷, investície, poradenské služby a využívanie vesmírnych technológií EÚ (Copernicus, Galileo).

Poľnohospodárstvo zodpovedá za 10,3 % **emisí GHG celej EÚ**. Takmer 70 % z nich pochádza zo živočíšnej výroby¹⁸ a tvoria ich iné skleníkové plyny než CO₂ (metán a oxid dusný). K tomu sa pridáva skutočnosť, že na živočíšnu výrobu sa využíva 68 % celkovej poľnohospodárskej pôdy¹⁹. Komisia s cieľom znížiť vplyv živočíšnej výroby na životné prostredie a klímu, zabrániť úniku uhlíka v dôsledku dovozu a podporovať prebiehajúci prechod na udržateľnejší chov hospodárskych zvierat uľahčí uvádzanie inovačných kŕmnych doplnkových látok získavaných udržateľným spôsobom na trh. Preskúma pravidlá EÚ s cieľom znížiť závislosť od kritických kŕmnych surovín (napr. sóje pestovanej na odlesnenej pôde); na tento účel bude podporovať pestovanie zdrojov rastlinných bielkovín na území EÚ, ako aj používanie alternatívnych kŕmnych surovín, ako je hmyz, krmivo z morských zdrojov (napr. riasy) a vedľajšie produkty z biohospodárstva (napr. rybí odpad)²⁰. Okrem toho sa Komisia v snahe zlepšiť svoj prínos k udržateľnému spôsobu výroby a konzumácie a v súlade s meniacimi sa stravovacími návykmi zaoberá preskúmaním podporného programu EÚ zameraného na poľnohospodárske výrobky. Pokiaľ ide o mäso, tento prieskum by sa mal zamerať na spôsob, akým EÚ môže daný program využiť na podporu najudržateľnejších metód živočíšnej výroby s lepšími výsledkami v oblasti uhlíkovej efektívnosti. Takisto z hľadiska potreby celkovej udržateľnosti prísne posúdi všetky návrhy viazanej podpory v strategických plánoch.

Antimikrobiálna rezistencia (AMR) spojená s nadmerným a nevhodným používaním antimikrobík pri starostlivosti o zdravie zvierat a ľudí podľa odhadov každý rok v EÚ/EHP vedie k 33 000 úmrtiam²¹ a podstatným nákladom na zdravotnú starostlivosť.

¹⁷ Ako sa uvádza v návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa stanovujú pravidlá týkajúce sa strategických plánov, ktoré majú zostaviť členské štáty v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky (strategické plány SPP) a ktoré sú financované z Európskeho poľnohospodárskeho záručného fondu (EPZF) a Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV), a ktorým sa zrušuje nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1305/2013 a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1307/2013, COM(2018) 392, 2018/0216(COD), pri plnom dodržívaní oznámenia Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Európsky rámec interoperability – stratégia vykonávania, COM(2017) 134.

¹⁸ EEA (2019), *Ročná inventúra skleníkových plynov v Únii 1990 –2017 a inventarizačná správa za rok 2019*. Tieto údaje nezahŕňajú emisie CO₂ z využívania pôdy a zmeny využívania pôdy.

¹⁹ Ide o 39,1 milióna hektárov obilnín a olejní a 70,7 milióna hektárov trávnych porastov na 161 miliónoch hektárov poľnohospodárskej pôdy (v EÚ27, Eurostat, 2019).

²⁰ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu, Rade, Európskemu hospodárskemu a sociálnemu výboru a Výboru regiónov – Udržateľné biohospodárstvo pre Európu: ako lepšie prepojiť hospodárstvo, spoločnosť a životné prostredie, COM(2018) 673 final.

²¹ Cassini et al., (2019) „*Attributable deaths and disability-adjusted life-years caused by infections with antibiotic-resistant bacteria in the EU and the European Economic Area in 2015: a population-level*

Preto Komisia prijme kroky s cieľom znížiť celkový predaj antimikrobík pre hospodárske zvieratá a akvakultúru v EÚ o 50 % do roku 2030. Nové nariadenia o veterinárnych liekoch a medikovanom krmive obsahujú širokú škálu opatrení na dosiahnutie tohto cieľa a podporu prístupu „jedno zdravie“.

Lepšie životné podmienky zvierat prispievajú k zdraviu zvierat a ku kvalite potravín, znižujú potrebu liečby a môžu pomôcť zachovať biodiverzitu. Niet pochýb, že aj občania si to želajú. Komisia preskúma právne predpisy o dobrých životných podmienkach zvierat vrátane predpisov o preprave a zabíjaní zvierat s cieľom zladit' ich s aktuálnymi vedeckými dôkazmi, rozšíriť ich rozsah pôsobnosti, zjednodušiť ich presadzovanie a napokon zabezpečiť vyššiu úroveň dobrých životných podmienok zvierat. Tento proces podporia strategické plány a nové strategické usmernenia EÚ k akvakultúre. Komisia v snahe lepšie sprostredkovať hodnotu v potravinovom reťazci zväži aj možnosti označovania dobrých životných podmienok zvierat na etiketách.

Zmena klímy prináša nové hrozby pre **zdravie rastlín**. Výzva, ktorú udržateľnosť predstavuje, si vyžaduje opatrenia na lepšiu ochranu rastlín pred novými škodcami a chorobami, ako aj inováciu. Komisia prijme pravidlá na posilnenie ostražítosti pri dovoze rastlín a dohľadu nad nimi na území Únie. Nové inovačné techniky vrátane biotechnológie a vývoja výrobkov z biologického materiálu môžu zohrať svoju úlohu pri zvyšovaní miery udržateľnosti, a to za predpokladu, že budú bezpečné pre spotrebiteľov a životné prostredie a budú prinášať výhody pre spoločnosť ako celok. Takisto môžu urýchliť proces znižovania závislosti od pesticídov. Komisia zareagovala na žiadosť členských štátov a v súčasnosti vypracúva štúdiu, v ktorej sa zameriava na potenciál nových genomických techník na zlepšenie udržateľnosti v potravinovom dodávateľskom reťazci. Predpokladom udržateľných potravinových systémov je aj **bezpečnosť a rôznorodosť semien**. Poľnohospodári potrebujú mať prístup k širokej škále kvalitných semien na to, aby získali odrody rastlín prispôsobené tlaku, ktorý na ne vyvíja zmena klímy. Komisia prijme opatrenia na uľahčenie registrácie odrôd semien vrátane na účely ekologického poľnohospodárstva a na zabezpečenie jednoduchšieho prístupu na trh pre tradičné odrody a odrody prispôsobené miestnym podmienkam.

Trh s potravinami z ekologickej poľnohospodárskej výroby sa podľa všetkého bude ďalej rozširovať. **Ekologické poľnohospodárstvo** treba ďalej podporovať; má pozitívny vplyv na biodiverzitu, vytvára pracovné miesta a motivuje mladých poľnohospodárov začať svoju činnosť. Spotrebiteľia uznávajú jeho hodnotu. Právny rámec prechod na takýto typ hospodárenia podporuje, ale potrebujeme intenzívnejšie úsilie a podobný prechod sa musí udiať aj na oceánoch a vo vnútrozemských vodách. Dodatočne k opatreniam SPP (napr. ekologické režimy, investície a poradenské služby) a opatreniam spoločnej rybárskej politiky (SRP) Komisia predloží aj akčný plán týkajúci sa ekologického poľnohospodárstva. Jeho účelom bude pomôcť členským štátom stimulovať dodávku produktov ekologickej poľnohospodárskej výroby i dopyt po nich. Prostredníctvom propagačných kampaní a zeleného verejného obstarávania zabezpečí dôveru spotrebiteľov a zvýši dopyt. Táto koncepcia pomôže dosiahnuť vytýčený cieľ, aby sa do roku 2030 minimálne 25 % poľnohospodárskej pôdy v EÚ obhospodarovalo ekologickým spôsobom, ako aj výrazný nárast ekologickej akvakultúry.

---

modelling analysis“ (Úmrtia a roky života vážené dizabilitou pripísateľné infekciám baktériami rezistentnými voči antibiotikám v EÚ a Európskom hospodárskom priestore v roku 2015: modelová analýza na úrovni populácie), v *Lancet Infect Dis.* zv. 19, vydanie 1, s. 55 – 56.

Je zrejme, že prechod na udržateľný systém musí mať podporu SPP zameranej na zelenú dohodu. Komisia v júni 2018 navrhla **novú SPP**²² so zámerom pomôcť poľnohospodárom zlepšiť ich výkonnosť v oblasti životného prostredia a klímy prostredníctvom modelu viacej orientovaného na výsledky, lepšieho využívania údajov a analýz, zlepšených povinných environmentálnych noriem, nových dobrovoľných opatrení a intenzívnejšieho zamerania investícií na zelené a digitálne technológie a praktiky. Ďalším jej zámerom jej zaručiť poľnohospodárom dôstojný príjem, ktorý im umožní zabezpečiť ich rodiny a obstať v krízach akéhokoľvek druhu²³. Požiadavka zlepšiť efektívnosť a účinnosť priamy platieb, teda obmedziť a lepšie nasmerovať podporu príjmu tým poľnohospodárom, ktorí ju potrebujú a ktorí vykazujú výsledky pri dosahovaní „zelených cieľov“, a nie subjektom a spoločnostiam, ktoré jednoducho vlastnia poľnohospodársku pôdu, zostáva kľúčovým prvkom budúcej SPP²⁴. Schopnosť členských štátov toto zabezpečiť sa musí dôkladne posúdiť v strategických plánoch a musí sa monitorovať počas celého ich vykonávania. Komisia v aktuálnej analýze²⁵ dospela k záveru, že reforma má vskutku potenciál presadzovať zelenú dohodu, pričom sa v rokovacom procese musia zachovať kľúčové ustanovenia návrhov a mali by sa vypracovať určité zlepšenia a praktické iniciatívy.

Nové **ekologické režimy** budú ponúkať dôležité toky financovania na podporu udržateľných postupov, ako je precízne poľnohospodárstvo, agroekológia (vrátane ekologického poľnohospodárstva), uhlíkové poľnohospodárstvo a agrolesníctvo. Členské štáty a Komisia na ne budú musieť zaručiť primerané zdroje, ako aj ich vykonávanie v rámci strategických plánov. Komisia bude podporovať zavedenie minimálnych vyčlenených rozpočtových prostriedkov na ekologické režimy.

Komisia takisto každému členskému štátu poskytne **odporúčania** k deviatim špecifickým cieľom SPP pred tým, než svoje návrhy strategických plánov formálne predložia. Osobitnú pozornosť pritom Komisia bude venovať cieľovým hodnotám zelenej dohody a cieľovým hodnotám vyplývajúcim z tejto stratégie a zo stratégie v oblasti biodiverzity na obdobie do roku 2030. Členské štáty požiada, aby si pri predmetných cieľových hodnotách stanovili jednoznačné vnútroštátne hodnoty, pričom zohľadnia svoje konkrétne situácie a uvedené odporúčania Komisie. Na základe týchto hodnôt vo svojich strategických plánoch určia potrebné opatrenia.

Paralelne so zmenami v poľnohospodárstve takisto treba zrýchliť prechod na **udržateľné získavanie rýb a morských plodov**. Z hospodárskych údajov vyplýva, že tam, kde sa rybolov začal vykonávať udržateľným spôsobom, zároveň paralelne stúpol príjem²⁶. Komisia zintenzívni svoje úsilie dosiahnuť udržateľné úrovne populácií rýb prostredníctvom SRP v oblastiach, kde vykonávanie naďalej nie je dostatočné (napr. znižovaním miery nehospodárneho odhadzovania úlovkov), posilní riadenie rybárstva

²² https://ec.europa.eu/commission/publications/natural-resources-and-environment_sk.

²³ Dotácie SPP (s výnimkou investičnej podpory) v roku 2017 predstavovali 57 % čistého príjmu poľnohospodárskych podnikov v EÚ.

<https://agridata.ec.europa.eu/extensions/DashboardFarmEconomyFocus/DashboardFarmEconomyFocus.html>.

²⁴ Hodnotenie SPP sa vykoná s cieľom určiť prínos podpory príjmu k zlepšovaniu odolnosti a udržateľnosti poľnohospodárstva.

²⁵ *Commission Staff Working Document Analysis of links between CAP Reform and Green Deal* (Pracovný dokument útvarov Komisie: Analýza prepojení medzi reformou SPP a zelenou dohodou) SWD(2020) 93.

²⁶ Oznámenie Komisie Európskemu parlamentu a Rade o súčasnom stave spoločnej rybárskej politiky a konzultáciách týkajúcich sa rybolovných možností na rok 2020, COM(2019) 274 final.

v Stredozemnom mori v spolupráci so všetkými pobrežnými štátmi a do roku 2022 opätovne posúdi, ako SRP rieši riziká spojené so zmenou klímy. Navrhnutá revízia systému EÚ na kontrolu rybníctva²⁷ prispeje k boju proti podvodom prostredníctvom zlepšeného systému vysledovateľnosti. Povinné používanie digitalizovaných osvedčení o úlovku posilní opatrenia, ktoré slúžia na zabránenie tomu, aby sa nelegálne produkty rybolovu dostali na trh EÚ.

Ryby a morské plody z farmového chovu zanechávajú menšiu uhlíkovú stopu než živočíšna výroba na súši. Dodatočne k nezanedbateľnej podpore, ktorá bude plynúť z budúceho Európskeho námorného a rybárskeho fondu na udržateľný chov morských plodov, Komisia plánuje prijať usmernenia EÚ pre členské štáty k ich plánom vývoja udržateľnej akvakultúry a propagovať správny druh výdavkov z fondu. Stanoví aj presne zacielenú podporu pre odvetvie morských rias, keďže morské riasy by sa mali stať významným zdrojom alternatívnych bielkovín v udržateľnom potravinovom systéme a zárukou celosvetovej potravinovej bezpečnosti.

V neposlednom rade na podporu prvovýrobcov pri prechode na udržateľný systém Komisia plánuje objasniť **pravidlá hospodárskej súťaže** pre kolektívne iniciatívy podporujúce udržateľnosť v dodávateľských reťazcoch. Pomôže aj poľnohospodárom a rybárom posilniť ich pozíciu v dodávateľských reťazcoch a získať spravodlivý podiel pridanej hodnoty udržateľného spôsobu výroby. Na tento účel bude podporovať príležitosti na spoluprácu v rámci spoločných organizácií trhov s poľnohospodárskymi výrobkami²⁸ a produktmi rybolovu a akvakultúry²⁹. Komisia bude monitorovať, ako členské štáty vykonávajú smernicu o nekalých obchodných praktikách³⁰. Ďalej bude spolupracovať so spoluzákonomdarcami na zlepšení pravidiel v poľnohospodárstve, ktoré posilnia pozíciu poľnohospodárov (napr. výrobcov výrobkov so zemepisným označením), ich družstiev a organizácií výrobcov v potravinovom dodávateľskom reťazci.

---

²⁷ Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa mení nariadenie Rady č. 1224/2009 a ktorým sa menia nariadenia Rady (ES) č. 768/2005, (ES) č. 1967/2006, (ES) č. 1005/2008 a nariadenie (EÚ) Európskeho parlamentu a Rady č. 2016/1139 týkajúce sa kontroly rybolovu, COM/2018/368 final, 2018/0193(COD).

²⁸ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1308/2013 zo 17. decembra 2013, ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami, a ktorým sa zrušujú nariadenia Rady (EHS) č. 922/72, (EHS) č. 234/79, (ES) č. 1037/2001 a (ES) č. 1234/2007 (Ú. v. EÚ L 347, 20.12.2013, s. 671) a nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2017/2393 z 13. decembra 2017, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 1305/2013 o podpore rozvoja vidieka prostredníctvom Európskeho poľnohospodárskeho fondu pre rozvoj vidieka (EPFRV), nariadenie (EÚ) č. 1306/2013 o financovaní, riadení a monitorovaní spoločnej poľnohospodárskej politiky, nariadenie (EÚ) č. 1307/2013, ktorým sa ustanovujú pravidlá priamych platieb pre poľnohospodárov na základe režimov podpory v rámci spoločnej poľnohospodárskej politiky, nariadenie (EÚ) č. 1308/2013, ktorým sa vytvára spoločná organizácia trhov s poľnohospodárskymi výrobkami, a nariadenie (EÚ) č. 652/2014, ktorým sa stanovuje hospodárenie s výdavkami týkajúcimi sa potravinového reťazca, zdravia a dobrých životných podmienok zvierat, ako aj zdravia rastlín a rastlinného rozmnožovacieho materiálu (Ú. v. EÚ L 350, 29.12.2017, s. 15).

²⁹ Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 1379/2013 z 11. decembra 2013 o spoločnej organizácii trhov s produktmi rybolovu a akvakultúry, ktorým sa menia nariadenia Rady (ES) č. 1184/2006 a (ES) č. 1224/2009 a zrušuje nariadenie Rady (ES) č. 104/2000 (Ú. v. EÚ L 354, 28.12.2013, s. 1).

³⁰ Smernica Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/633 zo 17. apríla 2019 o nekalých obchodných praktikách vo vzťahoch medzi podnikmi v poľnohospodárskom a potravinovom dodávateľskom reťazci (Ú. v. EÚ L 111, 25.4.2019, s. 59.).

2.2. Zaistiť potravinovú bezpečnosť

Udržateľný potravinový systém musí zabezpečovať dostatočné a rozmanité dodávky bezpečných, výživných, cenovo dostupných a udržateľných potravín pre všetkých ľudí za každých okolností, a to aj v krízových časoch. Udalosti, ktoré ovplyvňujú udržateľnosť potravinových systémov, nevyplývajú nevyhnutne zo samotných potravinových dodávateľských reťazcov, ale môžu ich spustiť politické, ekonomické, environmentálne alebo zdravotné krízy. Súčasná pandémia COVID-19 síce nesúvisí s bezpečnosťou potravín v EÚ, ale môže ohroziť tak potravinovú bezpečnosť, ako aj živobytie mnohých ľudí. Zmena klímy a strata biodiverzity predstavujú bezprostredné a trvalé ohrozenie potravinovej bezpečnosti a živobytia ľudí. Komisia v kontexte tejto stratégie bude naďalej pozorne monitorovať potravinovú bezpečnosť, ako aj konkurencieschopnosť poľnohospodárov a prevádzkovateľ v oblasti potravín.

Potravinový hodnotový reťazec je komplexný a sú doň zapojení mnohí aktéri, a preto ho krízy môžu postihnúť rozmanitými spôsobmi. V súčasnej pandémii sa síce dodávky potravín ukázali ako vo všeobecnosti dostatočné, ale napriek tomu priniesla mnohé výzvy (napríklad logistické prerušenia dodávateľských reťazcov, nedostatok pracovných síl, stratu určitých trhov a zmeny v modeloch spotreby), ktoré ovplyvnili fungovanie potravinových systémov. Aktuálna situácia je bezprecedentná a potravinový reťazec každý rok čelí narastajúcim hrozbám v dôsledku opakujúceho sa sucha, záplav, lesných požiarov, straty biodiverzity a nových škodcov. Zvyšovanie miery udržateľnosti výrobcov potravín v konečnom dôsledku zvýši ich odolnosť. Účelom tejto stratégie je poskytnúť na to nový rámec, ktorý majú doplniť opatrenia stavované v stratégii v oblasti biodiverzity.

Pandémia COVID-19 nám takisto pripomenula, akí dôležití sú kritickí zamestnanci, napríklad zamestnanci v agropotravinovom sektore. Preto bude osobitne dôležité zmierniť spoločensko-hospodárske dôsledky v potravinovom reťazci a zabezpečiť dodržiavanie kľúčových zásad ukotvených v **Európskom pilieri sociálnych práv**, a to predovšetkým v súvislosti so zamestnancami s neistým pracovným miestom, sezónnymi zamestnancami a nenahlásenými zamestnancami. Pri budovaní spravodlivých, silných a udržateľných potravinových systémov dôležitú úlohu zohrajú aspekty sociálnej ochrany pracovníkov, ich pracovných podmienok a podmienok bývania, ako aj ochrana zdravia a bezpečnosti.

Komisia zintenzívni koordinovanie **spoločnej európskej reakcie na krízy postihujúce potravinové systémy** s cieľom zaistiť potravinovú bezpečnosť a bezpečnosť potravín, posilniť verejné zdravie a zmierniť socio-ekonomické vplyvy týchto kríz v EÚ. Komisia na základe získaných poznatkov a skúseností posúdi odolnosť potravinového systému a vypracuje **plán pre nepredvídané udalosti na zaručenie dodávok potravín a potravinovej bezpečnosti, ktorý bude treba zaviesť v časoch krízy**. Rezerva na krízové situácie v odvetví poľnohospodárstva sa prepracuje, aby bolo možné v prípade krízy na poľnohospodárskych trhoch od začiatku využiť jej úplný potenciál. V pláne sa okrem posudzovania rizika a riadiacich opatrení, ktoré sa majú aktivovať v kríze, zavedie aj mechanizmus reakcie na potravinovú krízu, ktorý bude koordinovať Komisia so zapojením členských štátov. Bude zahŕňať rôzne sektory (poľnohospodárstvo, rybárstvo, bezpečnosť potravín, pracovnú silu, otázky zdravia a dopravy), v závislosti od povahy krízy.

2.3. Stimulovať udržateľné postupy spracúvania potravín, veľkoobchodu, maloobchodu, pohostinstiev a iných stravovacích služieb

Spracovatelia potravín, poskytovatelia stravovacích služieb a maloobchodníci sa výrazným spôsobom podieľajú na štruktúrovaní trhu a ovplyvňujú rozhodovania spotrebiteľov v otázke stravovania, a to prostredníctvom typov a nutričného zloženia potravín, ktoré vyrábajú, voľby dodávateľov, výrobných a baliacich metód, prepravy a praktík obchodovania a marketingu. EÚ je najväčším dovozcom a zároveň aj najväčším vývozcom potravín na svete, čo znamená že jej potravinársky a nápojársky priemysel majú takisto vplyv na životné prostredie a sociálnu stopu celosvetového obchodu. Posilnenie udržateľnosti našich potravinových systémov môže pomôcť ďalej budovať reputáciu podnikov a výrobkov, vytvoriť hodnotu pre akcionárov, zlepšiť pracovné podmienky, prilákať zamestnancov a investorov a podnikom zabezpečiť konkurenčnú výhodu, rast produktivity a nižšie náklady³¹.

Potravinársky priemysel i maloobchodný sektor by mali ísť príkladom a zvýšiť dostupnosť a cenovú dostupnosť zdravých a udržateľných potravín v snahe znížiť celkovú environmentálnu stopu potravinového systému. Komisia na propagáciu tejto myšlienky vypracuje **únijný kódex správania pre zodpovedné obchodné a marketingové praktiky** a k nemu aj sprievodný rámec monitorovania. Do práce na kódexe sa zapoja všetky relevantné zainteresované strany.

Komisia uvíta záväzky potravinárskych spoločností a organizácií prijať konkrétne kroky zamerané na zdravie a udržateľnosť, predovšetkým na: zmenu zloženia a receptúr potravinových výrobkov v súlade s usmerneniami k zdravému a udržateľnému stravovaniu; dosiahnutie vyššieho stupňa energetickej efektívnosti v záujme zmiernenia environmentálnej stopy a zníženia spotreby energie; prispôsobenie stratégií marketingu a reklamy pri zohľadnení potreby najviac zraniteľných ľudí; zabezpečenie, aby kampane v oblasti cien potravín nenarušili spôsob, akým občania vnímajú hodnotu potravín a zníženie množstva obalov v súlade s novým akčným plánom EÚ pre obehové hospodárstvo. Napríklad sa musí zabrániť marketingovým kampaniam s reklamou na veľmi lacné mäso. Komisia bude monitorovať tieto záväzky a v prípade nedostatočného pokroku zväži legislatívne opatrenia. Komisia takisto pripravuje iniciatívu na zlepšenie rámca **správy a riadenia spoločností** a zahnie do nej aj požiadavku na potravinársky priemysel, aby do svojej firemnej stratégie zahrňal ako aspekt aj udržateľnosť. Komisia bude vyhľadávať aj príležitosti, ako uľahčiť prechod na zdravšie stravovanie a stimulovať zmenu zloženia a receptúr výrobkov, a to aj prostredníctvom vytvorenia **profilov nutričného zloženia**, ktorých úlohou bude (prostredníctvom výživových alebo zdravotných tvrdení) obmedziť mieru propagácie potravín s vysokým obsahom tukov, cukrov a soli.

Komisia prijme opatrenia na rozšírenie a propagáciu udržateľných a spoločensky zodpovedných výrobných metód a **obehových obchodných modelov** v spracúvaní potravín a maloobchode (vrátane osobitne zameraných opatrení v týchto aspektoch pre MSP), a to v súčinnosti s cieľmi a iniciatívami presadzovanými v novom akčnom pláne

---

³¹ Napríklad v štúdií o zdôvodnení znižovania potravinových strát a odpadu, ktorej vypracovanie zadala koalícia Champions 12.3, sa zistila návratnosť investícií v pomere 14:1 v prípade tých spoločností, ktoré prijímajú opatrenia na znižovanie potravinových strát a plytvania potravinami. Hanson, C., and P. Mitchell. 2017. *The Business Case for Reducing Food Loss and Waste*. (Dôvody pre znižovanie potravinových strát a plytvania potravinami). Washington, DC: Champions 12.3.

pre obehové hospodárstvo. Zavádzanie obehového a udržateľného biohospodárstva EÚ ponúka obchodné príležitosti, napríklad v oblasti využívania potravinového odpadu.

Kľúčovú úlohu v udržateľnosti potravinových systémov zohráva **balenie potravín**. Komisia zreviduje právne predpisy o materiáloch prichádzajúcich do styku s potravinami s cieľom zlepšiť bezpečnosť potravín a verejné zdravie (predovšetkým prostredníctvom zníženia miery používania nebezpečných chemikálií), podporovať využívanie inovačných a udržateľných riešení v oblasti balenia (používať materiály šetrné k životnému prostrediu, opätovne použiteľné a recyklovateľné materiály), ako aj prispieť k zníženiu miery plytvania potravinami. V rámci iniciatívy zameranej na produkty a výrobky získavané udržateľným spôsobom oznámenej v novom akčnom pláne pre obehové hospodárstvo navyše bude pracovať na legislatívnej iniciatíve týkajúcej sa opätovného používania v stravovacích službách s cieľom nahradiť jednorazové balenia potravín a príbor opätovne použiteľnými výrobkami.

Napokon Komisia preskúma **obchodné normy** v snahe zabezpečiť zavádzanie a dodávky poľnohospodárskych produktov a produktov rybolovu a akvakultúry získaných udržateľným spôsobom a posilniť úlohu kritérií udržateľnosti, pričom zohľadní možné vplyvy týchto noriem na potravinové straty a plytvanie potravinami. Zároveň posilní legislatívny rámec regulujúci **zemepisné označenia** a v prípade potreby doň zahrnie osobitné kritériá udržateľnosti.

So zámerom zlepšiť odolnosť regionálnych a miestnych potravinových systémov Komisia s cieľom vytvoriť kratšie dodávateľské reťazce bude navyše podporovať znižovanie závislosti od diaľkovej prepravy (v roku 2017 sa približne 1,3 miliardy ton primárnych poľnohospodárskych produktov a výrobkov, primárnych produktov lesného hospodárstva a produktov rybárstva sa prepravilo na cestách³²).

2.4. Podpora konzumácie potravín získaných udržateľným spôsobom a uľahčenie prechodu na zdravé a udržateľné stravovanie

Súčasný modely **konzumácie potravín** nie sú udržateľné ani z hľadiska zdravia, ani z hľadiska životného prostredia. Priemerný príjem kalórií, konzumácia červeného mäsa³³, cukrov, soli a tukov v EÚ naďalej presahuje odporúčané dávky, konzumácia celozrnných obilnín, ovocia a zeleniny, strukovín a orechov však nedosahuje potrebnú mieru³⁴.

Do roku 2030 musíme naliehavo zvrátiť trend narastajúceho výskytu nadváhy a obezity v EÚ. Prechod na výraznejšie rastlinnú stravu so zníženou konzumáciou červeného a spracovaného mäsa a naopak zvýšenou konzumáciou ovocia a zeleniny prispeje nielen k zníženiu rizika životohrozujúcich chorôb, ale takisto environmentálneho vplyvu potravinového systému³⁵. Podľa odhadov sa v EÚ dalo v roku 2017 vyše 950 000 úmrtí (jedno z piatich) a vyše 16 miliónov stratených rokov neprežitých v zdraví pripísať nezdravému stravovaniu a vyplývajúcim chorobám, predovšetkým srdcovocievny

³² Štatistiky za poľnohospodárstvo, lesné hospodárstvo a rybárstvo, vydanie za rok 2019, Štatistické publikácie, Eurostat.

³³ Červené mäso je hovädzie, bravčové, jahňacie a kozie mäso, ako aj všetky spracované mäsa.

³⁴ Willett W. et al (2019), „*Food in the Anthropocene: the EAT–Lancet Commission on healthy diets from sustainable food systems*“, (Potraviny v epoche antropocénu: správa komisie EAT-Lancet o zdravom stravovaní z udržateľných potravinových systémov) v *Lancet*, zv. 393, s. 447 – 92.

³⁵ FAO a WHO (2019), *Sustainable healthy diets – guiding principles* (Udržateľné a zdravé stravovanie – zásady).

ochoreniam a rôznym druhom rakoviny³⁶. EÚ do svojho európskeho plánu na boj proti rakovine zahrnula propagáciu zdravého stravovania ako súčasť opatrení na prevenciu proti rakovine.

Poskytovanie jednoznačných informácií, ktoré spotrebiteľom uľahčujú voľbu zdravého a udržateľného stravovania, prinesie pozitíva pre zdravie a kvalitu života spotrebiteľov a znížené náklady súvisiace so zdravím. Komisia v snahe **posilniť postavenie spotrebiteľov**, aby sa na základe spoľahlivých informácií mohli rozhodovať v prospech zdravých a udržateľných potravín, navrhne zaviesť povinné harmonizované potravinové etikety s označením výživovej hodnoty na prednej strane balenia a zväzi návrh rozšíriť povinnosť uvádzať pôvod alebo provenienciu pri určitých druhoch potravín pri úplnom zohľadnení vplyvov na jednotný trh. Preskúma aj možné spôsoby harmonizovania dobrovoľných tvrdení týkajúcich sa životného prostredia a vytvorenia rámca označovania udržateľnosti, ktorý by (so synergickým účinkom s inými relevantnými iniciatívami) pokrýval aspekty výživy, klímy, životného prostredia a sociálne aspekty súvisiace s potravinovými výrobkami. Bude sa zaoberať aj novými možnosťami, ako poskytovať spotrebiteľom informácie inými prostriedkami (vrátane digitálnych možností), aby sa zlepšila dostupnosť informácií o potravinách, predovšetkým pre osoby so zrakovým postihnutím.

V snahe zlepšiť **dostupnosť a cenu** udržateľných potravín a propagovať zdravé a udržateľné spôsoby stravovania v prípade stravovacích služieb v inštitúciách Komisia určí najlepší spôsob stanovovania minimálnych povinných kritérií obstarávania udržateľných potravín. Pomôže tak mestám, regiónom a subjektom verejného sektora zohrať úlohu pri zaisťovaní dodávok udržateľných potravín pre školy, nemocnice a verejné inštitúcie, a takisto zintenzívniť udržateľné poľnohospodárske systémy, ako je ekologické poľnohospodárstvo. Samotná Komisia pôjde príkladom a posilní štandardy udržateľnosti vo svojich zmluvách o poskytovaní stravovacích služieb vo svojich jedálňach. Takisto preskúma školský program EÚ s cieľom zlepšiť jeho prínos ku konzumácii potravín získavaných udržateľným spôsobom a predovšetkým zosilniť dôraz na informácie o význame zdravého stravovania, udržateľnom spôsobe potravinárskej výroby a znižovaní miery plytvania potravinami.

Aj **daňové stimuly** by mali napomôcť prechod na udržateľný potravinový systém a podnecovať spotrebiteľov, aby sa rozhodovali v prospech udržateľného a zdravého stravovania. Návrh Komisie týkajúci sa sadzieb DPH (aktuálne je predmetom diskusií na pôde Rady) by členským štátom mohol umožniť cieleným spôsobom využívať sadzby na tento účel, napríklad podporovať ekologické pestovanie ovocia a zeleniny. Daňové systémy EÚ by mali byť nastavené tak, aby zabezpečili, že cena rôznych potravinových výrobkov odráža skutočné náklady z hľadiska využívania obmedzených prírodných zdrojov, znečisťovania životného prostredia, emisií GHG a iných environmentálnych externalít.

2.5. Zmierniť potravinové straty a mieru plytvania potravinami

Vyriešiť problém potravinových strát a plytvania potravinami je kľúčovým aspektom dosiahnutia udržateľnosti³⁷. Zníženie miery plytvania potravinami je spojené s úsporami

³⁶ Vedecké centrum EÚ: <https://ec.europa.eu/jrc/en/health-knowledge-gateway/societal-impacts/burden>.

³⁷ Na úrovni EÚ potravinový odpad (všetky fázy životného cyklu) predstavuje minimálne 227 miliónov ton ekvivalentu CO₂ ročne, t. j. približne 6 % celkových emisií EÚ v roku 2012 [EU FUSIONS (2016)]. *Estimates of European food waste levels* (Odhady miery plytvania potravinami v Európe).

pre spotrebiteľov i prevádzkovateľov a zhodnocovanie a redistribúcia nadbytočných potravín, ktoré by sa ináč znehodnotili, má dôležitý sociálny rozmer. Je v súlade s politikami v oblasti zhodnocovania živín a druhotných surovín, výroby krmív, bezpečnosti potravín, biodiverzity, biohospodárstva, nakladania s odpadmi a energie z obnoviteľných zdrojov.

Komisia je odhodlaná do roku 2030 znížiť na polovicu mieru plytvania potravinami na obyvateľa na maloobchodnej a spotrebiteľskej úrovni (cieľ udržateľného rozvoja 12.3). Pomocou novej metodiky merania množstva potravinového odpadu³⁸ a údajov, ktoré členské štáty majú poskytnúť v roku 2022, stanoví východiskový bod a navrhne právne záväzné **cieľové hodnoty** zníženia miery plytvania potravinami platné na celom území EÚ.

Komisia zahrnie potravinové straty a predchádzanie vzniku odpadu do ďalších politík EÚ. Nesprávne chápanie a nesprávne **označovanie dátumu** („spotrebujte do“ a „dátum minimálnej trvanlivosti“) má za následok plytvanie potravinami. Komisia zreviduje pravidlá EÚ s cieľom zohľadniť zistenia zo spotrebiteľských prieskumov. Okrem kvantifikácie úrovni plytvania potravinami takisto preskúma potravinové straty vo fáze výroby a možnosti, ako im zabrániť. **Koordinovanie krokov** na úrovni EÚ posilní opatrenia na vnútroštátnej úrovni a odporúčania platformy EÚ pre potravinové straty a plytvanie potravinami³⁹ všetkým aktérom poslúžia ako usmernenia.

2.6. Boj proti potravinovému podvodu v celom potravinovom dodávateľskom reťazci

Potravinový podvod ohrozuje udržateľnosť potravinových systémov. Zavádza spotrebiteľov a znemožňuje im robiť informované rozhodnutia. Ohrozuje bezpečnosť potravín, spravodlivé obchodné praktiky, odolnosť trhov s potravinami a v neposlednom rade celý jednotný trh. Preto je potrebná politika nulovej tolerancie s účinnými mechanizmami na odstrašenie. Komisia zintenzívni svoj boj proti potravinovému podvodu s cieľom dosiahnuť rovnaké podmienky pre všetkých prevádzkovateľov a posilniť právomoci orgánov pri kontrole a presadzovaní predpisov. Bude spolupracovať s členskými štátmi, Europolom a inými orgánmi v spoločnom úsilí využívať údaje EÚ o vysledovateľnosti a výstrahy na zlepšenie koordinácie boja proti potravinovému podvodu. Navrhne aj prísnejšie odrádzajúce opatrenia, lepšie kontroly dovozu a preskúma možnosti posilnenia koordinácie a vyšetrovacej kapacity Európskeho úradu pre boj proti podvodom (OLAF).

3. UMOŽNIŤ PRECHOD

3.1. Výskum, inovácia, technológia a investície

Výskum a inovácia sú kľúčovými faktormi zrýchlenia prechodu na udržateľné, zdravé a inkluzívne potravinové systémy, od prvovýroby až po konzumáciu. Môžu pomôcť pri vývoji a testovaní riešení, prekonávaní prekážok a objavovaní nových príležitostí na

³⁸ Delegované rozhodnutie Komisie (EÚ) 2019/1597 z 3. mája 2019, ktorým sa dopĺňa smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/98/ES, pokiaľ ide o spoločnú metodiku a minimálne požiadavky na kvalitu jednotného merania úrovni potravinového odpadu (Ú. v. EÚ L 248, 27.9.2019, s. 77).

³⁹ https://ec.europa.eu/food/sites/food/files/safety/docs/fs_eu_actions_action_implementation_platform_key_recommendations.pdf.

trhu⁴⁰. Komisia v rámci programu **Horizont 2020** pripravuje na rok 2020 dodatočnú výzvu na predkladanie návrhov v oblasti priorít zelenej dohody s celkovým finančným krytím vo výške 1 miliardy EUR. Z programu **Horizont Európa** navrhuje vynaložiť prostriedky vo výške 10 miliárd EUR na výskum a inováciu v oblasti potravín, biohospodárstva, prírodných zdrojov, poľnohospodárstva, rybolovu, akvakultúry a životného prostredia, ako aj na oblasť používania digitálnych technológií a riešení inšpirovaných prírodou v agropotravinovom sektore. Jedna z kľúčových oblastí výskumu sa zameria na mikrobiómy, potraviny z oceánov, mestské potravinové systémy, ako aj zvýšenie dostupnosti a zdroje alternatívnych bielkovín, ako sú rastlinné, mikrobiálne, morské bielkoviny a bielkoviny získavané z hmyzu, a náhrady mäsa. Jednou z **úloh v oblasti zdravia pôdy a potravín** bude vypracovať riešenia na obnovenie zdravého stavu a funkcií pôdy. Nové poznatky a inovácie takisto rozšíria agroekologické koncepcie v prvovýrobe prostredníctvom partnerstiev špecializovaných na „živé agroekologické laboratória“, čím sa prispeje k zníženiu miery používania pesticídov, hnojív a antimikrobík. Komisia s cieľom urýchliť inovácie a zrýchliť prenos vedomostí bude spolupracovať s členskými štátmi na tom, aby sa v strategických plánoch posilnila úloha **európskeho partnerstva v oblasti inovácií** zameraného na poľnohospodársku produktivitu a udržateľnosť (EIP-AGRI). Navyše sa z **Európskeho fondu regionálneho rozvoja** prostredníctvom inteligentnej špecializácie budú investovať prostriedky do inovácie a spolupráce v celom potravinovom hodnotovom reťazci.

V rámci nového partnerstva Horizont Európa zameraného na „bezpečné a udržateľné potravinové systémy pre ľudí, planétu a klímu“ sa zavedie mechanizmus riadenia výskumu a inovácií, ktorým sa zapoja členské štáty a aktéri potravinových systémov v celom spektre „od farmy na stôl“, aby nachádzali inovačné riešenia prinášajúce súvisiaci prínos pre výživu, kvalitu potravín, klímu, obehovosť a spoločnosť.

Všetci poľnohospodári a všetky vidiecke oblasti musia byť napojení na rýchly a spoľahlivý internet. Ide o kľúčový faktor zabezpečovania pracovných miest, podnikania a investovania vo vidieckych oblastiach, ako aj zlepšovania kvality života v oblastiach ako zdravotná starostlivosť, zábava a elektronická verejná správa. Prístup k **rýchlemu širokopásmovému pripojeniu na internet** takisto umožní etablovať precízne poľnohospodárstvo a používanie umelej inteligencie. Umožní EÚ plnou mierou využívať postavenie svetového lídra v satelitnej technológii. Konečným výsledkom bude zníženie nákladov poľnohospodárov, zlepšenie obhospodarovania pôdy a kvality vody, zníženie miery používania hnojív a pesticídov, zníženie emisií GHG, zlepšenie biodiverzity a vytvorenie zdravšieho životného prostredia pre poľnohospodárov a občanov. Komisia plánuje zrýchliť zavádzanie rýchleho širokopásmového internetu vo vidieckych oblastiach na dosiahnutie vytýčeného cieľa 100 % prístupu do roku 2025.

Na podnietenie inovácie a vytvorenie udržateľných potravinových systémov budú potrebné **investície**. Fond *InvestEU*⁴¹ bude prostredníctvom záruk EÚ podporovať investície v agropotravinovom sektore a konkrétne znižovať riziko investícií, ktoré vykonávajú európske spoločnosti, a uľahčovať prístup k financiam pre MSP

---

⁴⁰ *Commission Staff working document – European Research and Innovation for Food and Nutrition Security* (Pracovný dokument útvarov Komisie o európskom výskume a inovácii pre potravinovú a výživovú bezpečnosť), SWD 2016/319 a podkladový dokument Komisie na účely konferencie na vysokej úrovni FOOD 2030 (2016) – *European Research & Innovation for Food & Nutrition Security* (Európsky výskum a inovácia pre potravinovú a výživovú bezpečnosť).

⁴¹ Zriadený ako súčasť Programu InvestEU, ako sa stanovuje v návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje Program InvestEU, COM(2018) 4439, 2018/0229 (COD).

a spoločnosti so strednou kapitalizáciou⁴². V roku 2020 rámec EÚ na uľahčenie udržateľných investícií (taxonómia EÚ⁴³), ako aj obnovená stratégia týkajúca sa udržateľného financovania zmobilizujú finančný sektor, aby investoval udržateľnejším spôsobom, a to aj v sektore poľnohospodárstva a potravinárskej výroby. SPP musí takisto čoraz väčšmi uľahčovať investičnú podporu na zlepšenie odolnosti a urýchlenie ekologickej a digitálnej transformácie poľnohospodárskych podnikov.

3.2. Poradenské služby, šírenie a spoločné využívanie údajov a vedomostí, zručnosti

Vedomosti a poradenstvo sú kľúčovým faktorom umožňujúcim všetkým aktérom v potravinovom systéme dosiahnuť udržateľný stav. Konkrétne prvovýrobcovia potrebujú **objektívne a na seba nastavené poradenské služby** k možnostiam udržateľného obhospodarovania. Komisia bude preto podporovať **účinné poľnohospodárske vedomostné a inovačné systémy (AKIS)**, v ktorých budú zapojení všetci aktéri potravinového reťazca. Členské štáty budú vo svojich strategických plánoch SPP musieť rozšíriť podporu na AKIS a posilniť zdroje potrebné na rozvinutie a udržiavanie primeraných poradenských služieb nevyhnutných na dosiahnutie cieľov zelenej dohody.

Komisia navrhne právne predpisy, ktorými sa jej informačná sieť poľnohospodárskeho účtovníctva premení na **informačnú sieť poľnohospodárskej udržateľnosti** s cieľom získavať aj údaje o dosahovaní cieľových hodnôt stratégie „z farmy na stôl“, stratégie v oblasti biodiverzity a ďalších ukazovateľov udržateľnosti⁴⁴. Sieť umožní referenčné porovnávanie výkonnosti poľnohospodárskeho podniku oproti regionálnym, národným či odvetvovým priemerom. Prostredníctvom na mieru nastavených poradenských služieb bude poskytovať spätnú väzbu a usmernenie poľnohospodárom a zahrnie ich skúsenosti do európskeho partnerstva v oblasti inovácií a výskumných projektov. Tak sa zlepši udržateľnosť zapojených poľnohospodárov vrátane ich príjmov.

Spoločný európsky **priestor pre údaje týkajúce sa poľnohospodárstva**, ktorý je súčasťou európskej dátovej stratégie, zvýši konkurencieschopnú udržateľnosť poľnohospodárstva EÚ, pretože bude spracúvať a analyzovať údaje o výrobe, využívaní pôdy, životnom prostredí a ďalšie údaje, čím umožní presné a na mieru nastavené uplatňovanie koncepcií výroby na úrovni poľnohospodárskeho podniku, ako aj monitorovanie výsledkov sektora a podporu iniciatívy uhlíkového poľnohospodárstva. Programy EÚ **Copernicus a Európska námorná monitorovacia a dátová sieť (EMODnet)** budú slúžiť ako nástroj na zníženie investičného rizika a uľahčia udržateľné postupy v sektore rybolovu a akvakultúry.

Komisia zabezpečí, aby na mieru nastavené riešenia pomáhali **MSP** zaoberajúcim sa spracovaním potravín, maloobchodom a poskytovaním stravovacích služieb rozvíjať nové zručnosti a obchodné modely, pričom by nemuseli znášať dodatočnú administratívnu záťaž a náklady. Maloobchodníkom, spracovateľom potravín a poskytovateľom stravovacích služieb bude poskytovať usmernenie k najlepším

---

⁴² Spoločnosť so strednou kapitalizáciou na účely Európskeho fondu pre strategické investície znamená subjekty s počtom zamestnancov od 250 do 3 000, ktoré nespádajú do kategórie MSP.

⁴³ Taxonómia EÚ je vykonávací nástroj, ktorý kapitálovým trhom umožňuje identifikovať investičné príležitosti, ktoré prispievajú k dosahovaniu cieľov environmentálnej politiky, a reagovať na ne.

⁴⁴ Pri úplnom dodržaní európskeho rámca interoperability vrátane nástroja udržateľnosti poľnohospodárskeho podniku pre živiny zahrnutého do návrhu o SPP na obdobie po roku 2020.

postupom pri aspekte udržateľnosti. Sieť Enterprise Europe Network bude poskytovať poradenské služby k udržateľnosti MSP a podporovať šírenie najlepších postupov. Komisia takisto vykoná aktualizáciu svojho **programu v oblasti zručnosti**⁴⁵ s cieľom zaručiť v potravinovom reťazci dostatočnú pracovnú silu disponujúcu vyhovujúcimi zručnosťami.

4. PODPORA CELOSVETOVÉHO PRECHODU NA UDRŽATEĽNÉ SYSTÉMY

EÚ bude podporovať celosvetový prechod na udržateľné agropotravinové systémy v súlade s cieľmi tejto stratégie a cieľmi udržateľného rozvoja. Prostredníctvom svojich vonkajších politík vrátane politiky medzinárodnej spolupráce a obchodnej politiky sa bude venovať rozvíjaniu **ekologických aliancií** zameraných na udržateľné potravinové systémy so všetkými svojimi partnermi v kontexte dvojstranných, regionálnych i viacstranných fór. Táto spolupráca bude zahŕňať Afriku, susedné krajiny a iných partnerov a zohľadnia sa pri nej rozmanité výzvy v rôznych častiach sveta. EÚ bude s cieľom zaručiť úspešný celosvetový prechod na udržateľný systém podnecovať a umožňovať vývoj komplexných a integrovaných reakcií v prospech ľudí, prírody a hospodárskeho rastu.

Vhodné politiky EÚ vrátane obchodnej politiky sa využijú na prechod EÚ na ekologický systém a budú jeho súčasťou. EÚ sa bude usilovať zabezpečiť, aby sa ambiciózne kapitola o udržateľnosti zakomponovala do všetkých jej dvojstranných obchodných dohôd. Zaisťuje úplné vykonávanie a presadzovanie ustanovení o obchode a udržateľnom rozvoji zakotvených vo všetkých jej obchodných dohodách, a to aj prostredníctvom hlavného úradníka EÚ pre presadzovanie práva v oblasti obchodu.

Obchodná politika EÚ by mala prispieť k zlepšeniu spolupráce s tretími krajinami v **klúčových oblastiach, ako sú dobré životné podmienky zvierat, používanie pesticídov a boj proti antimikrobiálnej rezistencii, a k podnieteniu tretích krajín, aby v týchto oblastiach prijali ambiciózne záväzky**. EÚ sa bude usilovať propagovať medzinárodné štandardy na pôde relevantných medzinárodných orgánov a podnecovať výrobu agropotravinových výrobkov spĺňajúcich náročné štandardy v oblasti bezpečnosti a udržateľnosti a bude podporovať drobných poľnohospodárov v ich úsilí spĺňať tieto štandardy a získať prístup na trh. Takisto so zámerom zlepšiť situáciu v oblasti výživy a zmierniť potravinovú neistotu zintenzívni spoluprácu na posilnení odolnosti potravinových systémov a znižovaní miery plytvania potravinami.

EÚ zameria svoju **medzinárodnú spoluprácu** na výskum a inovácie v oblasti potravín s osobitným dôrazom na adaptáciu na zmenu klímy a na jej zmiernenie; agroekológiu; udržateľnú starostlivosť o krajinu a správu pôdy; zachovanie a udržateľné využívanie biodiverzity; inkluzívne a spravodlivé hodnotové reťazce; výživu a zdravé stravovanie; prevenciu potravinových kríz a reakcie na ne, predovšetkým v citlivých kontextoch; odolnosť a pripravenosť na riziko; integrovanú ochranu proti škodcom; zdravie rastlín a zvierat a ich dobré životné podmienky a normy bezpečnosti potravín, antimikrobiálnu rezistenciu, ako aj udržateľnosť svojich koordinovaných humanitárnych intervencií a intervencií v záujme rozvoja. EÚ bude vychádzať zo svojich prebiehajúcich iniciatív⁴⁶ a do všetkých svojich politík zakomponuje aspekt súdržnosti politík v záujme

⁴⁵ Oznámenie Komisie „Spolupráca na posilnení ľudského kapitálu, zamestnateľnosti a konkurencieschopnosti“, COM/2016/0381 final.

⁴⁶ Napr. iniciatíva Inovácia inteligentná z hľadiska rozvoja prostredníctvom výskumu v poľnohospodárstve (DESIRA).

udržateľného rozvoja. Tieto opatrenia znížia tlak na biodiverzitu na celom svete. Lepšia ochrana prírodných ekosystémov spolu s úsilím zredukovať obchod s voľne žijúcimi druhmi a ich konzumáciu preto pomôžu zabrániť **možným budúcim chorobám a pandémiám a vybudovať odolnosť voči nim.**

Komisia v snahe znížiť mieru, akou je EÚ zodpovedná za **celosvetové odlesňovanie a degradáciu lesov**, v roku 2021 predstaví legislatívny návrh a iné opatrenia s cieľom zabrániť tomu, aby sa na trh EÚ uvádzali výrobky spojené s odlesňovaním alebo degradáciou lesov, alebo aby sa tento úkaz minimalizoval.

EÚ bude naďalej zaujímať postoj nulovej tolerancie v **boji proti nezákonnému, nenahlásenému a neregulovanému (NNN) rybolovu** i v boji proti nadmernému rybolovu, podporovať udržateľné využívanie zdrojov rýb a morských plodov a posilňovať správu oceánov, námornú spoluprácu a riadenie pobrežných zón⁴⁷.

Komisia zakomponuje všetky uvedené priority do usmernení k programovaniu na účely spolupráce s tretími krajinami v období 2021 – 2027, pričom náležite zohľadní prierezové ciele, ako sú ľudské práva, rodové záležitosti, mier a bezpečnosť.

Dovážané potraviny musia naďalej spĺňať príslušné úpravy a normy EÚ. Komisia zohľadní aspekty životného prostredia, keď bude posudzovať žiadosti o **dovozné tolerancie** na pesticídne látky, ktoré už nie sú v EÚ schválené, tak, aby sa súčasne dodržiavali normy WTO a vyplývajúce povinnosti. V záujme riešenia celosvetovej hrozby **antimikrobiálnej rezistencie** budú produkty živočíšneho pôvodu dovážané do EÚ musieť spĺňať prísne požiadavky na používanie antibiotík v súlade s nedávno odsúhlaseným nariadením o veterinárnych liekoch.

Predpokladom udržateľnejšieho potravinového systému EÚ je, aby aj naši obchodní partneri prechádzali na čoraz väčšími udržateľné postupy. EÚ so zámerom podporovať postupný prechod na používanie **bezpečnejších prípravkov na ochranu rastlín** zväži (v súlade s pravidlami WTO a na základe posúdenia rizík) preskúmanie dovozných tolerancií na látky, ktoré spĺňajú „hraničné kritériá“⁴⁸ a predstavujú vysoký stupeň rizika pre ľudské zdravie. EÚ rozvinie aktívnu spoluprácu s obchodnými partnermi, predovšetkým rozvojovými krajinami, v snahe sprevádzať prechod na udržateľnejšie používanie pesticídov, zabrániť narušeniam obchodu a propagovať alternatívne prípravky a metódy na ochranu rastlín.

EÚ bude podporovať celosvetový prechod na udržateľné potravinové systémy na pôde **medzinárodných orgánov určujúcich normy**, relevantných **multilaterálnych fór** a na **medzinárodných podujatiach** vrátane 15. zasadnutia Konferencie zmluvných strán Dohovoru OSN o biologickej diverzite, na samite Výživa v záujme rastu a na samite OSN venovanému potravinovému systému v roku 2021, pričom na všetkých sa bude usilovať o ambiciózne politické výsledky.

---

⁴⁷ Prostredníctvom regionálnych organizácií pre riadenie rybníctva, dohôd o partnerstve v odvetví udržateľného rybníctva a našej spolupráce s tretími krajinami v otázke NNN rybníctva a udržateľných hodnotových reťazcov v rybníctve a akvakultúre, pričom spolupráca je mimoriadne relevantná s krajinami postihnutými zmenou klímy.

⁴⁸ Ide o látky, ktoré môžu mať vplyv na ľudské zdravie a patria sem látky zatriedené ako: mutagénne, karcinogénne alebo poškodzujúce reprodukciu alebo látky s vlastnosťami endokrinných disruptorov, ako sa stanovuje v bodoch 3.6.2 až 3.6.5 a v bode 3.8.2 prílohy II k nariadeniu (ES) č. 1107/2009.

EÚ ako súčasť svojej celkovej koncepcie **poskytovania informácií o potravinách spotrebiteľom** a v kombinácii s legislatívnym rámcom udržateľných potravinových systémov bude podporovať schémy (vrátane rámca EÚ v oblasti označovania potravín) a na pôde viacstranných fór zaujme vedúcu pozíciu pri vypracúvaní medzinárodných štandardov udržateľnosti a zostavovaní metód výpočtu environmentálnej stopy v snahe podporovať intenzívnejšie zavádzanie štandardov udržateľnosti. Takisto bude podporovať presadzovanie pravidiel v oblasti zavádzajúcich informácií.

5. ZÁVERY

Európska zelená dohoda predstavuje príležitosť zladit' náš potravinový systém s potrebami planéty a reagovať pozitívnym spôsobom na túžbu Európanov po zdravých potravinách šetrných k životnému prostrediu získavaných poctivým spôsobom. Cieľom tejto stratégie je dosiahnuť, aby sa potravinový systém EÚ stal celosvetovým štandardom udržateľnosti. Prechod na udržateľné potravinové systémy si vyžaduje kolektívnu koncepciu so zapojením subjektov verejného sektora na všetkých úrovniach správy (vrátane miest, vidieckych a pobrežných spoločenskí), aktérov súkromného sektora v celom potravinovom hodnotovom reťazci, mimovládnych organizácií, sociálnych partnerov, akademickej obce a občanov.

Komisia vyzýva všetkých občanov a zainteresované strany, aby sa zapojili do širokej diskusie, v ktorej sa má sformulovať politika potravín získavaných udržateľným spôsobom, a to aj na národných, regionálnych a miestnych zhromaždeniach. Európsky parlament a Rada vyzýva, aby túto stratégiu podporili a prispeli k jej vykonávaniu. Komisia koordinovaným spôsobom nadviaže kontakt s občanmi v otázke tejto stratégie s cieľom podnietiť ich zapojenie do premeny našich potravinových systémov.

Komisia zabezpečí, aby sa stratégia vykonávala v čo najväčšom súlade s ostatnými prvkami zelenej dohody, predovšetkým so stratégiou v oblasti biodiverzity na obdobie do roku 2030, novým akčným plánom pre obehové hospodárstvo a stratégiou nulového znečistenia. Bude monitorovať prechod na udržateľný potravinový systém, aby fungoval v rámci planetárnych medzí, vrátane pokroku pri dosahovaní cieľových hodnôt celkového zmierňovania environmentálnej a klimatickej stopy potravinového systému EÚ. Pravidelne bude zbierať údaje (aj pomocou pozorovania Zeme) v záujme komplexného posúdenia kumulatívneho vplyvu všetkých opatrení v rámci tejto stratégie na konkurencieschopnosť a v oblastiach životného prostredia a zdravia. Túto stratégiu preskúma do polovice roka 2023 s cieľom posúdiť, či vykonávané opatrenia postačujú na dosiahnutie vytýčených cieľov, alebo či sú potrebné dodatočné opatrenia.